

פתרון הבחינה בעברית: הבנה, הבעה ולשון

יחידת לימוד אחת

מועד חורף 2010 - שאלון ב'

שאלון: 011108 , 211

מוגש על-ידי: ישראלה דויד, רחל נעים

מורות ללשון ברשת בתי הספר של יואל גבע

מדינת ישראל
 משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: חורף תשי"ע, 2010
 מספר השאלון: 211,011108

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון ב'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון – הבנה והבעה	} 50 נקודות
חלק א: הבנה (25 נקודות)	
חלק ב: הבעה (25 נקודות)	

פרק שני – תחביר	24 נקודות
פרק שלישי – מערכת הצורות	26 נקודות
סה"כ	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

הבנה, הבעה ולשון, חורף תש"ע, מס' 011108, 211

- 2 -

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות לפי ההוראות בפרקים שאחריו.

שתי גדות לעולם הדיגיטלי

(מעובד על פי ארעד, יי [מאי, 2003]. גליליאו, גיליון מס' 57, עמ' 58-61)

5 פערים חברתיים מלווים את ההיסטוריה האנושית זה אלפי שנים. פערים אלו באים לידי ביטוי באופנים שונים, כמו פערים בהכנסה, פערים מעמדיים ועוד. ואולם ייתכן שפער חברתי חדש יחסית, ההולך ומחריף, יאפיל על כולם יחד. מדובר ב"פער הדיגיטלי": הפער בין אוכלוסיות בעלות גישה קבועה ויעילה לטכנולוגיות מידע חדישות לבין אוכלוסיות שאין להן גישה כזו, בעיקר בשל חולשתן הכלכלית המונעת מהן לרכוש מחשב, להתחבר לאינטרנט* ולשלם עבור השירותים הנלווים. במילים אחרות, זהו הפער הקיים בין אלו הנהנים מפירותיו של עידן המידע לבין אלו שאינם נהנים מכך.

10 פער חברתי זה אפשר להמחיש באמצעות הדוגמה הבאה: שרון היא נערה בכיתה ט', אשר בביתה מצויים כמה מחשבים המחוברים לאינטרנט. היא מסתייעת באינטרנט באופן קבוע לצורך לימודיה וכן לצרכים אחרים, כגון בידור, הכרת חברים ועוד. לעומתה עמית משולל כמעט כל התנסות בשימוש באינטרנט. בביתו אין מחשב ואף לא חיבור לאינטרנט, לכן הוא אינו מסתייע במחשב לצורך לימודיו.

15 את מרוצתה של מהפכת המידע אי אפשר לעצור יותר, וגם מאוד לא רצוי. לצד הבעייתיות שבה, היא טומנת בחובה שפע של אפשרויות מבורכות לרווחת האנושות. האינטרנט הוא נציגה הבולט של מהפכה זו. זהו כלי רב-עוצמה המשרת צרכים רבים ומגוונים בחברה האנושית, וחודר אליה בקצב שלא הכרנו עד כה. האינטרנט, שבעבר הטילו רבים ספק בחשיבותו, והיו אף כאלה שראו בו קוריוז חולף או גימיק טכנולוגי בעל חשיבות שולית, דוהר עתה במלוא עוצמתו, וכובש לו שטחים גדלים והולכים בתחומים רבים: טכנולוגיים, מסחריים, תקשורתיים, חינוכיים ועוד.

20 לרשת האינטרנט יצא מוניטין של כלי ההופך את הנגישות למידע מכל הסוגים לנחלת הכלל. באופן עקרוני אכן הפכה הנגישות למידע שוויונית יותר לעומת העבר הלא-רחוק, אולם לא כך הוא הדבר הלכה למעשה. עדיין נותרו מגזרי אוכלוסייה גדולים שאינם נהנים מפירותיו של עידן המידע. מצב זה קיים על אף הפופולריות של הרשת, קצב השתכללותה המהיר והגידול המרשים במספר המשתמשים בה. בדרך זו נפער הפער הדיגיטלי.

25 על הפער הדיגיטלי אפשר להתבונן משני היבטים. ההיבט האחד הוא ההיבט הבין-מדינתי, שמשמעותו הבדלים בשימוש בטכנולוגיות המידע בין מדינות שונות. ההיבט השני הוא ההיבט התוך-מדינתי, המתבטא בהבדלים בשימוש בטכנולוגיות המידע בין שכבות אוכלוסייה במדינות עצמן, לדוגמה הבדלים בין אוכלוסיות של מיעוטים, בין בעלי הכנסה שונה או בין קבוצות גיל שונות.

30 התבוננות מן ההיבט הבין-מדינתי מראה כי אף ש-15% בלבד מאוכלוסיית העולם חיים במדינות מתועשות, הם מהווים כ-90% מאוכלוסיית גולשי האינטרנט בעולם כולו. התבוננות מן ההיבט התוך-מדינתי גם היא אינה מנחמת. במדינות שונות יש פערים דיגיטליים בין בעלי הכנסה שנתית גבוהה מאוד לבין בעלי הכנסה שנתית ממוצעת ומטה. למשל בישראל, על אף

* אינטרנט – בעברית נקרא "מרשתת".

הבנה, הבעה ולשון, חורף תש"ע, מס' 011108, 211

- 3 -

35 המספר הגדול של המשתמשים ברשת, היוצר רושם של שוויון, מספר המשפחות מן העשירון העליון, המחזיקות בבתייהן מחשב, גדול ממספר המשפחות מן העשירון התחתון המחזיקות מחשב.

ההתחדשות המהירה והבלתי פוסקת של טכנולוגיית המידע והצורך להתעדכן בה בלי הרף מעמיקים את הפער הדיגיטלי. הסכנות שמאיים להביא עמו פער זה הן רבות. להלן כמה מהבולטות שבהן.

40 השכלה והרחבת אופקים – למאות מיליוני בני אדם בעולם אין אפשרות לרכוש השכלה מסיבות שונות – מצוקה כלכלית, ריחוק ממרכזים עירוניים, בעיות חברתיות, נכויות ועוד. האינטרנט מקל עליהם את רכישת ההשכלה והרחבת האופקים. פער ההשכלה ילך ויתרחב בין אלו שיש להם אינטרנט והם בעלי יכולת להשתמש בו, לבין אלו שתנאים אלה אינם מתקיימים לגביהם.

45 יציאה ממעגל הבדידות – רבים תופסים את האינטרנט ככלי המגביר ניכור חברתי, ואולם הוא בהחלט מאפשר ליצור קשרים מסוגים שונים עם אנשים מכל רחבי העולם. בדרך זו הוא עשוי לשבור את מעגל הבדידות של מיליוני אנשים בעולם. יהיו מי שיטענו שמדובר בקשרים וירטואליים, שהם משמעותיים פחות מקשרים חברתיים "אמיתיים". אך כלום קשרים חברתיים לא עברו אין ספור גלגולים מאז שחר האנושות! מלבד זאת, קשרים חברתיים אינם חייבים להישאר במסגרת וירטואלית, הם עשויים לפרוץ אותה ולהתמש גם בעולם הפיזי.

50 חשיבה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית – חברה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית היא תנאי הכרחי לרווחת האדם ולשגשוג בתחומים שונים: כלכליים, חברתיים ומדעיים. האינטרנט הוא כלי פתוח, המשמש קרקע פורייה למעבר של מידע בין בני אדם מכל רחבי תבל, וליצירת קשרים בין תרבויות, לאומים, דתות ותפיסות עולם. כך למשל רופאים ממדינות, שרק בתקופה האחרונה נפתחו למערב, מגלים בהתפעלות באמצעות האינטרנט את עושר העבודה הנעשית בתחומם. הם משתאים לא רק משפע המידע שהם יכולים להשיג בזמן קצר, אלא גם מן העובדה שמידע כה רב פתוח לפני כולם, בכלל זה לחולים.

60 נוסף על כך, האינטרנט יכול להכין בני אדם ממדינות לא-דמוקרטיות למעבר למשטר דמוקרטי. היעדר השימוש בו במדינות לא-דמוקרטיות ימנע את תהליכי הדמוקרטיזציה שלהן, וישאיר אותן הרחק מאחורי העולם המפותח.

מעולם לא עמד לרשות האנושות כלי רב-עוצמה להשגת מידע עצום ומגוון, לעיבודו וליצירת תקשורת נוחה, אישית והמינה בין בני אדם כמו רשת האינטרנט. אולם כגודל עוצמתו כן גודל סכנותיו. אחת הסכנות היא, כאמור, אפשרות התהוותם של זרות וניכור גדלים והולכים בין אוכלוסיות שונות בחברה האנושית כתוצאה מן הפער במידת הנגישות למהפכת המידע.

70 רשת האינטרנט יכולה להחליף את הספר, הטלפון, הרדיו והטלוויזיה גם יחד, והיא יעילה ונוחה בהרבה. חילופי המידע באמצעות הרשת מאפשרים תקשורת נוחה ויעילה בין בני אדם. בכוחה של הרשת לגשר בנוחות ובעלות נמוכה יחסית על פני הבדלי תרבויות, דתות שונות, תפיסות עולם ועוד. אולם יש בכוחה גם להפריד אוכלוסיות שלמות מן השדרה הראשית של האנושות. סגירתו של הפער הדיגיטלי – בין מדינות ובתוכן – עשויה לסייע לפיוס האנושות ולהתקדמותה לעבר איחוד כוחות לקראת עתיד טוב יותר.

/המשך בעמוד 4/

הבנה, הבעה ולשון, חורף תשי"ע, מס' 011108, 211 - 4 -

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שני חלקים – א: הבנה, ב: הבעה.
ענה על השאלות לפי ההוראות בכל חלק.

חלק א: הבנה (25 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-6 על פי המאמר.

1. מהי הסיבה העיקרית להיווצרות הפער הדיגיטלי? בסס את דבריך על המאמר. **ראה תשובה בעמוד הבא** (2 נקודות)

2. העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. (3 נקודות)
בשורות 13-14 הכותב טוען כי מהפכת המידע –
א. מהירה, לכן רצוי להאט אותה.
ב. **כרוכה בבעיות, אך חשובה.**
ג. מביאה רק ברכה לאנושות.
ד. אפשרית בהחלט, אך לא רצויה.

3. כותב המאמר טוען שההתחדשות המהירה של טכנולוגיות המידע מעמיקה את הפער הדיגיטלי, והוא מציג **סכנות** שונות העלולות לנבוע מפער זה. הסבר **כל אחת** משלוש הסכנות המוזכרות במאמר. (6 נקודות)
ראה תשובה בעמוד הבא

4. במאמר הכותב משתמש בלשון ציורית, למשל בפסקה השלישית. (שורות 13-19)
לפניך משפט מהפסקה: "האינטרנט... דוהר עתה במלוא עוצמתו, וכובש לו שטחים גדלים והולכים בתחומים רבים: טכנולוגיים, מסחריים, תקשורתיים, חינוכיים ועוד".
א. כתוב את המשפט מחדש בלי להשתמש בלשון ציורית. (2 נקודות)
ב. הבא מן המאמר **שתי** דוגמאות נוספות לשימוש בלשון ציורית. (2 נקודות)
ג. הסבר מדוע הכותב משתמש באמצעי זה. (2 נקודות)

ראה תשובות בעמוד הבא

/המשך בעמוד 5/

תשובה לשאלה מספר 1

הסיבה העיקרית להיווצרות הפער הדיגיטלי היא כלכלית. פער שנוצר בין אוכלוסיות בעלות גישה קבועה לטכנולוגיות המידע לבין אוכלוסיות חלשות מבחינה כלכלית שנמנעת מהן האפשרות לרכוש מחשב, להתחבר לאינטרנט ולשלם עבור השירותים הנלווים (שורות 5-7).

תשובה לשאלה מספר 3

שלוש הסכנות המוזכרות במאמר:

- (1) הגדלת הפערים בתחום ההשכלה- פער ההשכלה ילך ויגדל, מכיוון שיש מיליוני בני אדם בעולם, שאין להם אפשרות כלכלית או אחרת לרכוש השכלה דרך האינטרנט, לעומת אלה שיש להם אינטרנט, והם יכולים להשתמש בו למטרת רכישת השכלה והרחבת אופקים.
- (2) ניכור חברתי- האינטרנט מאפשר ליצור קשרים חברתיים עם אנשים מכל רחבי העולם. הפער במידת הנגישות לאינטרנט בין אוכלוסיות שונות בחברה גורם לזרות ולניכור ביניהן.
- (3) מניעת תהליכי דמוקרטיזציה- חברה פתוחה, סובלנית ודמוקרטית היא תנאי הכרחי לשגשוג בתחומים שונים, וכן ליצירת קשרים בין תרבויות ותפיסות עולם. העדר השימוש באינטרנט במדינות לא דמוקרטיות ימנע את תהליכי הדמוקרטיזציה שלהן וישאיר אותן הרחק מאחורי העולם המפותח.

תשובה לשאלה מספר 4 סעיף א'

האינטרנט מתפשט במהירות/מתפתח בקצב מהיר מאוד ומרחיב/מגדיל את השימוש בתחומים רבים: טכנולוגיים, מסחריים, תקשורתיים וכו'.

תשובה לשאלה מספר 4 סעיף ב'

- שורה 7- "נהנים מפירותיו של עידן המידע..."
 שורה 13- "את מרוצתה של מהפיכת מידע אי אפשר לעצור יותר"
 שורה 15- "נציגה הבולט של מהפיכה זו"

תשובה לשאלה מספר 4 סעיף ג'

הכותב משתמש בלשון ציורית על מנת להבליט את המסר, שהוא רוצה להעביר לקורא, ולהדגישו. במשפט הנ"ל מבקש הכותב להדגיש את ההתפשטות המהירה והעוצמתית של האינטרנט בתחומים השונים. בנוסף, השימוש בלשון הציורית מעשיר את הטקסט.

הבנה, הבעה ולשון, חורף תש"ע, מס': 011108, 211 - 5 -

5. העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך.

מהי מטרת המאמר? (3 נקודות)

- א. להציג את התרחבות השימוש באינטרנט ברחבי העולם.
- ב. להסביר את הגורמים השונים לפער הדיגיטלי.
- ג. להתריע על הפער הדיגיטלי ועל התוצאות העלולות לנבוע ממנו.
- ד. להתנגד לשימוש באינטרנט כדי למנוע היווצרות פער דיגיטלי.

6. מנהיגים בארץ ובעולם הציעו להעניק מחשבים לאוכלוסיות חלשות.

האם לדעתך יוזמה כזו עשויה לצמצם את הפער הדיגיטלי?

בסס את דבריך על המאמר.

(5 נקודות)

כל תשובה שתקבל בתנאי שתהיה מנומקת היטב

חלק ב: הבעה (25 נקודות)

בחר באחד מהנושאים 7-8 וכתוב עליו מאמר בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי על פי ההוראות.

7. יש הטוענים כי צריך להציב "מחסומים" לקבוצות שונות באוכלוסייה, כדי להגביל את

גישתן לאינטרנט ולצמצם את החשיפה שלהן לתכנים מסוימים המצויים בו.

כתוב מאמר טיעון. במאמריך **הסבר** טענה זו, **הבע** את דעתך עליה, ו**נמק** את דבריך.

8. יש הטוענים כי הקשרים החברתיים הנוצרים באינטרנט אינם "אמיתיים", אינם יכולים

להחליף תקשורת "פנים אל פנים", ובסופו של דבר האדם נותר בודד.

כתוב מאמר טיעון. במאמריך **הסבר** טענה זו, **הבע** את דעתך עליה, ו**נמק** את דבריך.

הבנה, הבעה ולשון, חורף תשי"ע, מס': 011108_211 - 6 -

פרק שני – תחביר (24 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע שאלות: על שאלה 9 (חובה), ועל שלוש מהשאלות 10-13 (שאלות בחירה).
(לכל שאלה – 6 נקודות)

שים לב: השאלות בפרק זה כוללות סעיפים העוסקים בנייתוח תחבירי וסעיפים העוסקים בהמרה, בניסוח מחדש. בסעיפים שנדרש בהם ניתוח תחבירי, הקפד על ההנחיות הכלולות בגוף השאלה; בסעיפים שנדרשת בהם המרה: – הקפד על משמעות הגיונית במשפט שתכתוב. – תוכל להשיט או להוסיף מילים לפי הצורך.

9. שאלת חובה (6 נקודות)

לפניך שלושה משפטים III-I.

- I. הפערים באים לידי ביטוי באופנים שונים, כמו פערים בהכנסה, פערים מעמדיים ועוד.
- II. רבים תופסים את האינטרנט ככלי המגביר ניכור חברתי, ואולם הוא בהחלט מאפשר יצירת קשרים מגוונים עם אנשים מכל רחבי העולם.
- III. ייתכן שפער חדש יחסית, שהולך ומחריף, יאפיל על כל הפערים האחרים.

ענה על שני הסעיפים א-ב.

א. העתק למחברתך את המשפטים I, II, III, ונתח אותם לפי ההוראות האלה:

ציין מהו הסוג התחבירי של כל משפט: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר). **ראה תשובה בעמוד הבא**

- במשפט איחוי – תחם את האיברים, וציין את הסוג התחבירי של כל איבר.
- אם האיבר מורכב, תחם את הפסוקית, וציין את תפקידה.
- במשפט מורכב – תחם את הפסוקית או הפסוקיות, וציין את התפקיד ואת הסוג התחבירי שלהן.
- אם יש במשפט חלקים כוללים – ציין זאת.

ב. כתוב מחדש את משפט III (במבנה תחבירי כלשהו) שיבטא קשר לוגי של **תנאי**. **ראה תשובה בעמוד הבא**

/המשך בעמוד 7/

תשובה לשאלה מספר 9 סעיף א'

I. הפערים באים לידי ביטוי באופנים שונים, כמו פערים בהכנסה, פערים מעמדיים ועוד. משפט פשוט בעל חלקים כוללים

פסוקית לוואי

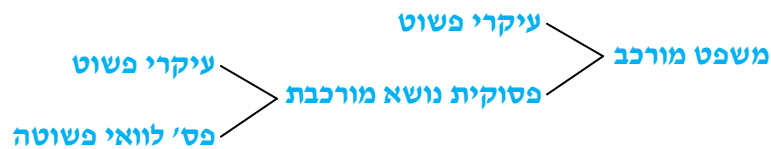
II. רבים תופסים את האינטרנט ככלי המגביר ניכור חברתי, ואולם הוא בהחלט מאפשר יצירת קשרים מגוונים עם אנשים מכל רחבי העולם.

פסוקית נושא

פסוקית לוואי

III. ייתכן שפער חדש יחסית, שהולך ומחריף, יאפיל על כל הפערים האחרים.

תשובה לשאלה מספר 9 סעיף ב'

(מורכב) אם הפער החדש יחסית ילך ויחריף, הוא יאפיל על כל הפערים האחרים. (פשוט) במקרה של החרפת הפער החדש יחסית, הוא יאפיל על כל הפערים האחרים.

הבנה, הבעה ולשון, חורף תשי"ע, מס' 011108, 211 - 7 -

שאלות בחירה (18 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 10-13 (לכל שאלה – 6 נקודות).

10. א. הצירוף "הפער הדיגיטלי" חוזר פעמים רבות במאמר. קבע מהו תפקידו התחבירי של הצירוף בכל אחד מהמשפטים III-I שלפניך.
- I. במדינות שונות יש פער דיגיטלי בין בעלי הכנסה שנתית גבוהה לבין בעלי הכנסה שנתית ממוצעת ומטה. **נושא**
- II. על הפער הדיגיטלי חשוב להתבונן משני היבטים. **מושא**
- III. הדוגמאות לפער הדיגיטלי הן רבות. **לוואי**
- ב. קבע מהו התפקיד התחבירי של המילים המסומנות בקו בכל אחד מן המשפטים III-I שלפניך. **נושא**
- I. על הפער הדיגיטלי חשוב להתבונן משני היבטים.
- II. האינטרנט יכול להכין בני אדם במדינות לא-דמוקרטיות למעבר **חלק מנשוא מורחב** למשטר דמוקרטי. **לוואי**
- III. הצורך להתעזבן באופן קבוע מעמיק את הפער הדיגיטלי.
11. לפניך שני משפטים II-I:
- I. למרות הפופולריות של רשת האינטרנט ברחבי העולם נותרו מגזרי אוכלוסייה גדולים שאינם זוכים ליהנות מפירותיה.
- II. על אף המספר הגדול של המשתמשים ברשת, היוצר רושם של שוויון, מספר המשפחות מן העשירון העליון, המחזיקות בבתיהן מחשב, גדול ממספר המשפחות מן העשירון התחתון המחזיקות מחשב.
- א. מהו הקשר הלוגי המשותף הקיים בשני המשפטים? **ויתור**
- ב. העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. במאמר הכותב מרבה להשתמש בקשר הלוגי שצינת בסעיף א. לשם מה?
- (1) כדי לשכנע באמצעות הצגת סיבות לתוצאות אפשריות.
- (2) כדי לשכנע באמצעות תיאור היבטים של תופעה.
- (3) כדי לשכנע באמצעות השוואה בין מגזרי אוכלוסייה שונים.
- (4) כדי לשכנע באמצעות התנגדות חלקית לעמדות מנוגדות.
- ג. בחר באחד המשפטים I או II. נסח מחדש את המשפט שבחרת במבנה תחבירי כלשהו שישמור על הקשר הלוגי.

/המשך בעמוד 8/

- I. רשת האינטרנט ברחבי העולם פופולארית, ולמרות זאת נותרו מגזרי אוכלוסייה גדולים שאינם זוכים ליהנות מפירותיה.
- II. למרות שקיים מספר גדול של משתמשים ברשת, היוצר רושם של שוויון, מספר המשפחות מן העשירון העליון המחזיקות בבתיהן מחשב, גדול ממספר המשפחות מן העשירון התחתון המחזיקות מחשב.

הבנה, הבעה ולשון, חורף תשי"ע, מס' 011108, 211 - 8 -

12. לפניך שלושה משפטים III-I:

- I. מדובר בפער הדיגיטלי.
- II. אומרים שהאינטרנט הוא המהפכה החשובה ביותר בדורנו.
- III. על הפער הדיגיטלי מתבוננים משני היבטים.
 - א. העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. מה משותף לשלושת המשפטים III-I?

- (1) בכלם יש נושא כולל.
- (2) בכלם יש שימוש בסתמי.
- (3) בכלם יש נושא מורחב.
- (4) בכלם יש פסוקית לוואי.

- ב. לאילו מטרות משתמשים כותבים במשפטים מסוג זה? **ראה תשובה בעמוד הבא**
- ג. כתוב מחדש את משפט II כמשפט בעל הסגור. **לדברי רבים, האינטרנט הוא המהפכה החשובה ביותר בדורנו.**

13. א. לפניך שני משפטים II-I:

- I. האינטרנט הפך את החיפוש אחר מידע לפשוט וקל. **נשוא**
- II. הנגישות למידע הפכה שוויונית יותר לעומת העבר הלא-רחוק. **אוגד**
- (1) מהו התפקיד התחבירי של כל אחת מן המילים המסומנות בקו? **נשוא**
- (2) נסח מן המשפטים I ו-II משפט מורכב בקשר לוגי מתאים. **ראה תשובה בעמוד הבא**

ב. לפניך שני משפטים II-I, ובכל משפט מודגש צירוף.

- I. אנשים רבים ושונים תופסים את האינטרנט ככלי ליצירת קשרים חברתיים.
- II. הפער בין שכבות האוכלוסייה ילך ויתרחב.

באיזה מבין הצירופים האלה משמשת הווי"ו לחיבור חלקים כוללים:

משפט מספר I - רבים ושונים

/המשך בעמוד 9/

תשובה לשאלה 12 סעיף ב'

במשפט סתמי עושה הפעולה אינו מצוין במפורש. הכותב נוקט מבנים סתמיים כאשר אין הוא מעוניין לציין את עושה הפעולה, וזאת במטרה למקד את תשומת לב הקורא וליצור אמת כוללת שאין מתווכחים עליה (הפער הדיגיטלי והאינטרנט כמהפכה החשובה ביותר בדורנו).

תשובה לשאלה 13 סעיף א' (2)

הנגישות למידע הפכה שוויונית יותר, לעומת העבר הלא רחוק, משום שהאינטרנט הפך את החיפוש אחר מידע לפשוט וקל.

הבנה, הבעה ולשון, חורף תש"ע, מס' 011108, 211 - 9 -

פרק שלישי – מערכת הצורות (26 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 14 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 15-18 (שאלות בחירה).

14. שאלת חובה (8 נקודות)

א. לפניך רשימה של פעלים ושמות. העתק למחברתך מרשימה זו רק את הפעלים והשמות שנוצרו מהשורש **ב-י-נ** / **ב-1-נ**.

תְּבוּנָה, מְבַנֶּה, בְּנוֹי, מוֹבָן, הַבְּנָה

ב. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם מודגש צמד מילים. העתק למחברתך בק את הצמד שבו שתי המילים שייכות לאותה גזרה, וציין מהי הגזרה.

- כותב המאמר טוען כי אין זה **רְצוּי** לעצור את **מְרוּצַת** המהפכה.
- מטיילים רבים שואפים לערוך **מְסָע** לארץ **נְדָחַת**. **גזרת חפ"נ**
- חלק מן הרופאים **מְבַטְּאִים** **מְחַאָּה** על העברת מידע לחולים באמצעות האינטרנט.
- עורך הדין **הַמְגֵן** על הנאשם פרסם **גְּנוּי** חריף על ההאשמות נגדו.

/המשך בעמוד 10/

הבנה, הבעה ולשון, חורף תשי"ע, מסי' 011108, 211 - 10 -

שאלות בחירה (18 נקודות)

לפניך ארבע שאלות: שתיים מתחום הפועל (שאלות 15-16), ושתיים מתחום השם (שאלות 17-18). עליך לענות על שתי שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן כרצונך: מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים (לכל שאלה – 9 נקודות). שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים שבה.

הפועל

15. א. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
- מצוקה כלכלית מונעת לרוב רכישה של מחשב. **מ.נ.ע. קל**
 - מהפכת המידע מונעת על ידי צרכים גלובליים. **נ.ו.ע. הופעל**
- ציין את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.
- ב. איזה מבין הפעלים שלפניך הוא מאותו השורש של הפועל מונעת?
- ג. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
- הנתונים המרשימים על הגידול במספר המשתמשים באינטרנט מטעים. **הטעו**
 - הקריין ברדיו מטעים כהלכה את מילות השיר. **הטעים**
- כתוב כל אחד משני המשפטים האלה בזמן עבר (הטה את הפעלים).
16. א. לפניך ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
- נכוונתם ללמוד להשתמש באינטרנט מטלת בספק.
 - החזון "מחשב לכל תלמיד" ממש רק בחלק ממדינות העולם.
 - במדינות רבות משקעים מאמצים בבניית תשתיות לאינטרנט.
 - השליטה באינטרנט מתגית במידת השימוש בו.
- (1) מבין ארבעה הפעלים האלה, העתק למחברתך את הפועל היוצא דופן מבחינת הבניין, וציין את הבניין שלו. **ממש - פועל**
- (2) מהו הבניין המשותף לשלושת הפעלים האחרים? **הופעל**
- (3) העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. מהי צורת העתיד של הפועל מטלת?
- תטל, תטיל, תטלטל, תטלטל
- ב. לפניך שני משפטים (1)-(2), ובכל אחד מהם יש שני פעלים מודגשים.
- בכל משפט בחר בצורת הפועל התקינה והעתק אותה למחברתך (כולל ניקוד).
- (1) הוא מאט מאט את רכבו.
- (2) כיום נראה / נראה שהפער הדיגיטלי הוא בעיה שחשוב לפתור.

/המשך בעמוד 11/

השם

17. א.

לפניך ארבעה שמות:

זרות, ישות, **עלות**, יעילות

- (1) איזה שם יוצא דופן מבחינת דרך התצורה? ציין את דרך התצורה שלו. **שורש ומשקל**
- (2) מהי דרך התצורה המשותפת לשלושת השמות האחרים? **בסיס וצורן סופי**
- (3) מה משותף לשלושת השמות (שעסקת בהם בסעיף 2) מבחינת המשמעות? **שם מופשט**

ב.

במשפט שלפניך יש שלוש מילים מודגשות.

הנגישות למידע הפכה **שְׁיִוְנִית** יותר בְּהִשְׁנָאָה לעבר, אולם הִשְׁיִוְנִיּוּת הזאת מטעה.

(1) איזו מילה מבין המילים המודגשות יוצאת דופן מבחינת דרך התצורה?

ציין את דרך התצורה שלה. **השוואה - שורש ומשקל**

(2) הסבר בפירוט את דרך התצורה של השם **שְׁיִוְנִיּוּת**.

שויון + X -- < שויוני + X -- < שויוניות

לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם יש שם פעולה מודגש.

18. א.

— קצב הִקְשָׁתֵּת־כְּלָלוֹת של רשת האינטרנט גדל. **ש.כ.ל.ל. התפעל**

— האינטרנט מאפשר **שִׁיחָה** בין אנשים מרחבי העולם. **ש.י.ח. קל**

— במאמר מובעת תקווה להשגת **פְּיוֹס** בעולם. **פ.י.ס. פיעל**

ציין את ה**שורש** ואת ה**בניין** של כל אחד משמות הפעולה האלה.

ב.

לפניך שלוש מילים לועזיות הלקוחות מן המאמר, שנוסף להן צורן.

העתק למחברתך את המילים, וציין לגבי כל אחת מהן אם הצורן הוא

צורן גזירה או צורן נטייה.

דיגיטלי, טכנולוגיות, פופולריות.

צורן גזירה צורן נטייה צורן גזירה

ג. לפניך שני זוגות של שמות. בכל זוג בחר בצורה ה**תקינה** של השם והעתק אותו

למחברתך.

— דְּמִיּוֹן / דְּמִיּוֹן

— מַחְלָף / מַחְלָף

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או למססם אלא ברשות משרד החינוך